

DEDICATÒRIA

Al nostre company **Joan Bustamante Pascual**, director del Centre de Capacitació i Experiències agràries de Menorca (*Sa Granja*), que el dia 3 de desembre 2018 es jubila.

En la seva actuació com a director el trobem en múltiples facetes: professor, extensionista, experimentador, conservador de l'espai, gestor, promotor de xerrades i trobades a *Sa Granja*, dinamitzador de viatges tècnics, i un gran conversador sobre l'agricultura i qualsevol altre matèria que faci referència a Menorca, no només...

Aquest article parla sobre el que nosaltres entenem per agricultura i agronomia, conceptes que si estan ben formulats i ben fets no necessiten llinatges ni adjectius.

QUÈ ENTENEM PER AGRICULTURA I AGRONOMIA

Al mercat i als diferents centres i botigues de venda trobem productes agropecuaris – verdures, fruites, carns – que, segons el sistema de producció, es denominen ecològics, naturals, orgànics, biològics, biodinàmics, sinèrgics, permaculturals, etc., i, en canvi, la majoria de productes que provenen del sistema de cultiu o d'explotació més estès, no tenen cap indicació específica. De fet, en els escrits i referències normatives de la UE a l'agricultura i ramaderia que no és “ecològica” se l'anomena de diferents maneres: convencional, tradicional, intensiva, *productivista*, etc.

En el meu criteri s'hauria de tornar als orígens conceptuals, ja que aquestes denominacions pressuposen que un o altre sistema, amb independència de com es faci, és *per se* millor o pitjor. Orígens que vénen d'enfora.

A Internet cadascun de nosaltres pot tenir a mà els diccionaris (RAE, IEC, Alcover-Moll, etc.) i és útil anar a ells i esclarir el significat de cada paraula, abans de fer la recerca indiscriminada amb qualsevol cercador. No oblidem que els diccionaris són eines per reflexionar i aprendre, i ens ajuden a emprar cada paraula segons el seu significat i a no inventar l'ús d'una paraula que pot dur a confusió. Per exemple, si cerquem "convencional" ens diu que és allò "que segueix els models tradicionals, les regles establertes, els principis acceptats, tocant a la tècnica, a la concepció".

Observem que l'**agricultura orgànica**, també anomenada **biològica** i/o **ecològica**, segons recull la normativa (Ministeri d'Agricultura) consisteix en un conjunt de tècniques que exclou, en general, l'ús de productes químics de síntesi com fertilitzants, plaguicides, antibiòtics, etc., amb l'objectiu de preservar el medi ambient, mantenir o augmentar la fertilitat del sòl i proporcionar aliments amb totes les seves propietats naturals. ¿No seria també l'agricultura ecològica agricultura convencional o tradicional?

Convé aturar-se i tornar a reciclar els nostres coneixements. Els conceptes d'**agricultura** i d'**agronomia** i els seus canvis en el decurs del temps, ens ajudaran a entendre perquè tantes denominacions diferents. La meua idea o posició és que a l'agricultura no li fan falta adjectius, si bé, s'entén que hi siguin.

Al *Diccionario de Agricultura*, de JM de Soroa y Pineda (1968), una obra molt interessant i bàsica dels coneixements agropecuaris, de quan encara no s'adjectivava l'agricultura (no disponible a Internet, però sí en algunes biblioteques), hi ha dues entrades que resumiré i comentaré.

Agricultura. És el conreu o cultiu de la terra, i té com a objectiu realitzar totes les activitats necessàries per al bon cultiu de les plantes útils a l'home i als animals que se serveix. Es tracta d'una definició que englobaria la majoria dels tipus de sistemes agrícoles actuals. Observa l'autor, que l'agricultura és una de les activitats que més lentament s'han desenvolupat en el temps; el conrear la terra, des del pal cavador prehistòric a la mecanització actual, passant per l'arada, ha estat la principal pràctica agrícola; la hidrografia (Egipte, Xina, Índia) ha estat la causa de la intensificació i varietat de cultius (desbordament

periòdic amb la conseqüent reparació i fertilització natural de la terra); el fems, a les terres d'interior, va ser el preservador de la riquesa del sòl que permetia augmentar les produccions; els adobs artificials, seleccionats i dosificats, que complementen, juntament amb el fems, les propietats del sòl per a la producció de diferents plantes, van ser els responsables de la intensificació agrícola.

Agronomia. És el conjunt de coneixements científics necessaris per la producció vegetal, i ramadera, per tal de satisfer les necessitats humanes. Dels grecs, Hesíode, i dels romans, Virgili, ens han arribat tractats sobre com, quan i on conrear. Roger Bacon (segle XIII) va posar les bases de l'experimentació, del tractament del sòl, de la planta i del clima. Diferents disciplines van conformant l'agronomia: la Biologia ajuda a millorar les plantes, la Geologia a tractar el sòl, la Física, la Mecànica i la Química ajuden a corregir i enriquir el sòl, etc.

Podríem convenir que l'agronomia ha seguit una evolució marcada per diferents manifestacions científiques i agropecuàries: a) el cultiu racional, on la teoria dels vasos comunicants és bàsica; b) l'associació agropecuària, on les plantes específiques es produeixen per alimentar el bestiar; c) la microbiologia que ajuda a la conservació de plantes – ensitjats –, a la nitrificació racional, a la fabricació de fems, etc.; i d) la genètica aplicada a la millora de plantes i animals.

Fins aquí tot sembla que la ciència ajuda a les pràctiques agrícoles, però tots sabem dels desajustos en qualsevol activitat productiva, no només agrícola o ramadera. En tots els camps de la vida. Ferrater Mora va dir que la ciència és neutral però tot depèn de la forma com s'utilitzi. Chéjov en el conte Ariadna diu que la bellesa de la naturalesa és una cosa i el benefici que rendeixen els boscos i els camps un altre.

Fins als 80 (segle XX), els Estats (països més industrialitzats) i la FAO, promouien la producció agropecuària i els serveis d'assessorament o d'extensió agrària. La superproducció i el rearmament del liberalisme econòmic, ja en plena dècada del 80, on es lloa la iniciativa privada vers tots els serveis

públics – nous conceptes de *societat civil*, *cultura d'empresa* – propicien i indueixen al desmantellament d'aquests serveis, i aboquen l'agricultura i ramaderia al lliure mercat sense cap limitació, i a la intensificació brutal. Va ser el primer gran intent, amb diana, de privatització o externalització dels serveis públics; de la FAO ja no en sentim a dir res, i proliferen les ONG.

A partir de llavors, campí qui pugui, i apedaçaments tècnics, socials, econòmics i polítics. Als països més industrialitzats ja es parlava de buscar models de producció sostenibles en el medi i, a la vegada, rendibles. De fet, es torna a les definicions d'agricultura i agronomia abans esmentades, i que, en molts de casos, s'havien anat deixant de banda.

Per acabar, i en honor de la majoria de pagesos i ramaders, tant si practiquen un sistema o altre, però que en qualsevol cas ho fan seguint els criteris de l'agronomia, s'ha d'explicar que tot producte agropecuari que arriba al consum, ha de ser sanitàriament apte sigui quin sigui el sistema de producció. La sanitat del producte no forma part de la qualitat, hi va implícita. Per tant, què fa que un producte sigui de més qualitat que un altre? És una precisió que correspon al consumidor. A cada producte li correspon la seva qualitat, ja la qualitat d'un producte es defineix per l'adequació al seu ús. Per a què vull consumir un producte? Tantes respostes com consumidors. Quin sistema de producció? Aquell o aquells on sempre es tingui en compta la llei dels vasos comunicants, tant pel medi com per la pròpia explotació o lloc. Qualsevol sistema de producció agropecuari ha d'incorporar les normes de l'agronomia, ja que aquesta no diu que, per exemple, s'hagi d'adobar el sòl sense saber-ne la riquesa mineral prèvia; ni tampoc diu que una vaca s'ha d'alimentar com si no fos un ruminant.

Antoni Seguí Parpal

